

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

Overview of Research on Social Media Addiction in Students

Öğrencilerde Sosyal Medya Bağımlılığı Araştırmalarına Genel Bakış

Hüsnü Ergün¹

Abstract:

The aim of this study is to examine social media addiction research in students published in international journals by bibliometric analysis method. The current study aims to reveal the general status of social media addiction research in students published in journals indexed in Scopus. In the selection of the studies, attention was paid to the fact that they were related to social media addiction in students, that they were in the article category, that they were in English and Turkish languages, and that they were open access. Publications in open-access journals written in Turkish and English languages were analyzed from 1032 documents obtained from the identification made using the Scopus database. In this way, 849 articles were included in the analysis. Publications are concentrated in the “International Journal of Environmental Research and Public Health”, with “Institute of Psychology, Elte” playing a central role in the analysis of co-authors for inter-institutional collaboration. While “Demetrovics, Zsolt” stands out in co-authorship, the most cited institution is “Institute of Psychology, Elte Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary” and the most cited author is Griffiths M. D.. Demetrovics, Zsolt are at the center of the cluster formed as a result of the bibliometric link analysis between the authors. The most frequently used keywords are social media addiction, adolescents, problematic social media use, social media and academic performance. It can be said that although the number of publications made in Türkiye is at the forefront, the number of citations is low, which requires an increase in institutional support for research.

Keywords: Social Media, Addiction, Student, Bibliometric Analysis.

¹Asst. Prof. Pamukkale University, Acıpayam Vocational School, Department of Office Services and Secretariat, Denizli, Türkiye, E-mail: husnue@pau.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5501-8019

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Pamukkale University, Acıpayam Vocational School, Yeni Mahalle, İnönü Bulvarı No:24, 20830, Acıpayam, Denizli, Türkiye, E-mail: husnue@pau.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 16.12.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 31.01.2025, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 07.02.2025, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 20.03.2025

Citing/Referans Gösterimi: Ergün, H. (2025). Overview of Research on Social Media Addiction in Students, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology* 7(1), 82-92

© 2025 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktppdergisi.com). This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Bu araştırmanın amacı uluslararası dergilerde yayınlanan öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı araştırmalarının bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesidir. Mevcut çalışma ile Scopus'ta indekslenen dergilerde yayınlanan öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı araştırmalarının genel durumunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. Çalışmaların seçiminde öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili olmasına, makale kategorisinde bulunmasına, İngilizce ve Türkçe dillerinde olmasına, açık erişimli olmasına dikkat edilmiştir. Scopus veri tabanı kullanılarak yapılan tanımlamada ulaşılan 1032 dokümandan açık erişimli, Türkçe ve İngilizce dillerinde yazılmış olan dergilerdeki yayınlar incelenmiştir. Bu şekilde analize dâhil edilen 849 makaleye ulaşılmıştır. Yayınlar, "International Journal of Environmental Research and Public Health" dergisinde yoğunlaşmakta, kurumlar arası iş birliğine yönelik ortak yazar analizinde "Institute of Psychology, Elte" merkezi rol oynamaktadır. Ortak yazarlıkta "Demetrovics, Zsolt" ön plana çıkarken, en fazla atıf alan kurum "Institute of Psychology, Elte Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary", en fazla atıf yapılan yazar ise Griffiths M. D. olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazarlar arasındaki bibliyometrik bağlantı analizi sonucu oluşan kümenin merkezinde Demetrovics, Zsolt yer almaktadır. En fazla kullanılan anahtar kelimeler, sosyal medya bağımlılığı, ergen, problemlili sosyal medya kullanımı, sosyal medya ve akademik performans olarak görülmektedir. Türkiye'de yapılan yayın sayısının ön sıralarda olmasına rağmen atıf sayısının düşük olmasına yönelik araştırmalara verilen kurumsal desteklerin artmasını gerektirdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Bağımlılık, Öğrenci, Bibliyometrik Analiz.

Giriş

İnternet, hayatımızda çok fazla yer kaplayabilmekte ve bizi kendisine bağımlı hale getirebilmektedir. TÜİK (2023) araştırmalarına göre bireylerin %84,9'unun WhatsApp, %69'unun YouTube ve %61,4'ünün Instagram gibi mesajlaşma ve sosyal medya araçlarını kullanmaktadır. Bununla beraber, üniversite gençlerinin günlük yaklaşık dört saatlerini sosyal medyada geçirdikleri tespit edilmiştir (Çömlekçi ve Başol, 2019). Sosyal medya bağımlılıkları da internet bağımlılıklarına neden olmaktadır (Ergen ve Akacan, 2021). Young (1998)'e göre kişileri internet bağımlısı olarak nitelendirilmek için bireylerin internetle aşırı meşgul olması, interneti kullanarak doyuma ulaşması, internet kullanımını kontrol edememesi, internet kullanımını kontrol etmeye çalışırken huzursuz olması, çevrimiçi kalma süresinde artış olması, internette kalma pahasına iş, eğitim ya da kariyeri tehlikeye atması, internette daha fazla kalmak için yalan söylemesi, interneti sorunlardan kaçmak veya çaresizlik, suçluluk, kaygı, depresyon duygularından kurtulmak için kullanması gerekmektedir.

Bugün bankacılıktan, ders çalışmaya, sosyal medyadan dizi ya da film izlemeye kadar birçok alanda internet kullanılmaktadır. TÜİK (2023) araştırmalarına göre Türkiye'de hanelerin %95,5'inde internet olduğu, bireylerin %87,1'inin internet kullandığı, %73,9'unun e-devlet, %49,5'inin internet alışverişi, %18,7'sinin öğrenme faaliyeti gerçekleştirdiği görülmektedir. Ancak, internetin aşırı ve kontrolsüz kullanımı, bağımlılığa yol açabilir (Eroğlu vd. 2023). Bağımlılığı olan kişilerin davranışları, eylemleri veya kullanımları üzerinde kontrolleri yoktur ve bağımlılıkları zararlı boyutlara ulaşabilir. Bağımlılık yalnızca uyuşturucu veya alkol gibi fiziksel şeyleri içermez; kumar gibi soyut şeylerden çikolata gibi görünüşte zararsız ürünlere kadar hemen hemen her şeyi kapsayabilir. Başka bir deyişle, bağımlılık, bir maddenin aşırı dozda alınması veya davranışsal bağımlılık gibi tekrarlanan bir davranış anlamına gelebilir (Veronica ve Samuel, 2023).

Sosyal medya sitelerinin kullanım sıklığının artması, insanları bağımlı hale getirmektedir (Bhuvaneshwari,

2019). Sosyal medya bağımlılığı da bireyleri bilişsel, duygusal ve ruhsal alanlarda etkilemektedir (Özdemir, 2019). İnternet bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Öner ve Çakır, 2019; Özgür Güler, Veysikarani ve Keskin, 2019). Sosyal medya, kullanıcıların arkadaşlarıyla, aileleriyle, meslektaşlarıyla bağlantıda kalabilecekleri ve hayatlarını çevrimiçi olarak paylaşabilecekleri bir platformdur. Sosyal medya bağımlısı biri okulu ya da işi kaçırmak pahasına yoğun çevrimiçi kullanımda bulunabilir, kendi kendini tanımlama sorunu yaşayabilir, sanal zorbalığa uğrayabilir, sürekli başkalarıyla rekabet etme eğiliminde olabilir (Bhajak ve Bapu, 2021). Ayrıca, sosyal medyanın, özellikle akıllı telefon kullanımı ile birlikte artması, ruhsal sorunlara neden olabilirken, ruhsal sorunlar da daha fazla akıllı telefon bağımlılığına yol açabilir ve bu durum çıkmaz bir döngüye dönüşebilmektedir (Sağlar vd., 2024).

Alanyazında, sosyal medya bağımlılığı ile sosyal kaygı düzeyleri (Duman ve Baştemur, 2023) ve yaşam memnuniyeti arasında negatif (Şahin, 2017), siber zorbalık ile pozitif yönlü ilişkinin bulunduğu (Demircan vd., 2022), sosyal medya bağımlılığının yaşa ve cinsiyete göre değişmediği (Bhajak ve Bapu, 2021), öğrencilerin sosyal medyayı ders çalışmak yerine arkadaşlarıyla iletişim kurmak için kullanabildikleri, sosyal medya kullanımının 3. ve 4. Sınıfta başladığı, sınıf düzeyi arttıkça sosyal medya bağımlılığı ve internet kullanımının arttığı (Altayef ve Karacı, 2019), reddedilme duyarlılığı arttıkça sosyal medya bağımlılığının arttığı (Kaşdarma, 2023), sosyal medyayı en fazla kullananların arasında öğrencilerin ilk sıralarda yer aldığı (Uslu, 2021) gibi araştırma sonuçlarına rastlanabilmektedir. Daha önce yapılan sosyal medya bağımlılığı araştırmalarında sosyal kaygı düzeyleri, yaşam memnuniyeti, siber zorbalık, yaş ve cinsiyet, reddedilme duyarlılığı değişkenlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Sosyal medyanın birçok yararı bulunsa da zararları da bulunmaktadır. Bu zararların en önemli sonuçlarından biri sosyal medya bağımlılığıdır. Bir önceki paragrafta

belirtildiği gibi sosyal medya bağımlılığı ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır (Altayef ve Karacı, 2019; Bhojak ve Bapu, 2021; Demircan vd., 2022; Duman ve Baştemur, 2023; Kaşdarma, 2023; Şahin, 2017). Ancak bu araştırmaların yazarları, anahtar kelimeleri, öne çıkan yazarlar ve yazarlar arası ilişkilerin belirtilmemesi bibliyometrik analiz yöntemi ile çalışılmasını gerekli kılmıştır. Böylece gelecek araştırmacılara yol gösterilmiş olacak ve sosyal medya bağımlılığı kavramı ile çalışılmayan kavramlara yer verilmesi sağlanacaktır. Bu araştırmanın amacı uluslararası dergilerde yayınlanan sosyal medya bağımlılığı araştırmalarının incelenmesidir. Bu kapsamda mevcut çalışmada, Scopus veri tabanında taranan dergilerde yayınlanan öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı araştırmalarının genel durumunu ortaya koyması amaçlanmaktadır. Çalışmada taranan yayınların yıllara göre gösterdikleri dağılım ve öne çıkan dergiler ortaya konulduktan sonra, atıf sıralamasında öne çıkan yazar ve kurumlar, hangi kurumların birbirleriyle iş birliği yaptığı, ortak atıf ağının nasıl bir yapı oluşturduğu, hangi anahtar kelimelerin öne çıktığı, yazarlar arası bibliyometrik bağlantının durumu ortaya konulacaktır.

Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, bibliyometrik göstergeler, analize dâhil edilecek çalışmaların hangi ölçütlere göre seçildiği, bibliyometrik analiz hakkında bilgiler ile verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, Scopus indeksinde taranan uluslararası dergilerde yayımlanan sosyal medya bağımlılığı konusundaki çalışmalar, bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Daha önce, Karakuş, Balcı ve Tiryaki (2023) tarafından Web of Science (WOS) veri tabanında yapılan bir çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada Scopus indeksine odaklanılmak istenmiştir. Her ne kadar bu çalışma öğrenci Bibliyometrik göstergeler bilimsel çıktıların etkisini değerlendirmeye çalışmak için kurgulanmıştır (García-Villar ve García-Santos, 2021). Bibliyometrik tekniklerle, bir konudaki en önemli çalışmaların su yüzüne çıkartılması, bu araştırmaların yazarları arasındaki ilişkilerin ortaya konulması gibi amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılabilir (Al vd.,2012).

Bibliyometrik göstergeler; bir araştırmacının verimliliğini ölçmek için kullanılan nicel göstergeler, derginin veya araştırmacının kalitesini ölçen performans göstergeleri ve yayın, yazarlar ve araştırma alanları arasında bağlantı kurulmasına yardımcı olan yapısal göstergeler olmak üzere üç türe ayrılabilir (Joshi, 2014). Bibliyometrik analiz için bibliyometrik çalışmanın amaç ve kapsamı açıklandıktan sonra analiz teknikleri seçilir. Daha sonra veriler toplanır, analizler yapılarak yorumlanır. En son aşamada raporlaştırma yapılır (Donthu vd., 2021).

Çalışmada kullanılan veriler erişime açık bir veri tabanı olan Scopus üzerinden elde edilmiştir. Çalışmada kullanılan yayınların dâhil etme ve hariç bırakma ölçütleri

açık biçimde yazılmıştır. Bu şekilde istenildiğinde erişilecek açık ve objektif bir veri grubu elde edilmiştir. Bununla beraber, bulgular şekil, çizelge ve grafiklerle sunularak kanıtlanabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Analizlere dâhil edilecek çalışmalar, öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı kelimeleri ile aranmıştır. Bunun yanında çalışmaların, makale kategorisinde bulunmasına, İngilizce ve Türkçe dillerinde olmasına, açık erişimli olmasına dikkat edilmiştir. Scopus veri tabanı kullanılarak yapılan tanımlamada ulaşılan 1032 dokümandan açık erişimli, Türkçe ve İngilizce dillerinde yazılmış olan dergilerdeki yayımlar incelenmiştir. Bu şekilde analize dâhil edilen 849 makaleye ulaşılmıştır. Atıf sayısının fazla ve hızlı olması nedeni ile öncelik açık erişimli yayımlara verilmiştir (Zawacki-Richter vd., 2010).

Yapılan bu çalışmada elde edilen veriler herkese açık olduğu, kişisel veri toplama veya insanlar üzerinde deney yapma gibi etik hususları içermediği için, için etik izine ihtiyaç duyulmamıştır.

Verilerin Analizi

Scopus veri tabanından öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı kelimeleri kullanılarak arama yapılmış, yalnızca makaleler analize dâhil edilmiştir. Bu makaleler, açık erişimli olup, İngilizce ve Türkçe dillerindedir. Bu ölçütlere göre oluşturulan dosya üzerinden elde edilen verilerle betimsel ve bibliyometrik analizler yapılmıştır. Betimsel ve bibliyometrik analizler Scopus'tan elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analizler için VOSviewer programı kullanılmıştır. VOSviewer programı kullanılarak atıf, ortak yazar, yazarlar arası bibliyometrik bağlantı ve ortak kelime analizleri yapılmış, analizler görselleştirilerek rapor edilmiştir.

Bulgular

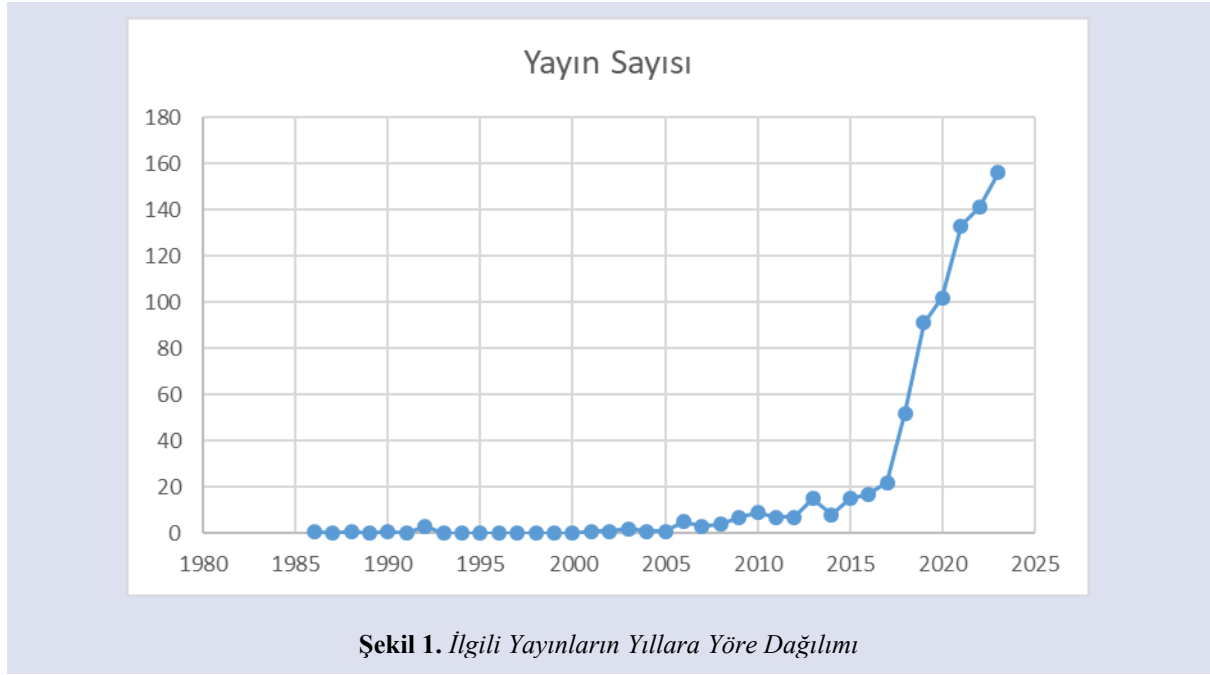
Bu bölümde betimsel ve bibliyometrik bulgular sunulmaktadır. Betimsel bulgularda yayınların yıllara göre dağılımı ile en popüler dergiler değerlendirilirken, bibliyometrik bulgular ortak yazar, ortak atıf, anahtar kelimeler ve bibliyometrik bağlantılar değerlendirilmiştir.

Betimsel Bulgular

Betimsel bulgular başlığı altında “Yıllara Göre Yayınların Dağılımı” ve “En Popüler Dergiler” incelenmiştir. Yıllara göre yayınların dağılımı grafik üzerinde ifade edilirken, en popüler dergiler tablo üzerinde gösterilmiştir.

Yıllara Göre Yayınların Dağılımı

İlgili yayınların, 1986'den 2005 yılına kadar yılda en fazla 2 yayın ile devam ederken, 2013 yılına kadar hafif bir yükseliş seyri izlediği, 2014 yılından itibaren hızlı bir yükseliş sürecine girdiği ve 2023 yılında 156 sayısına ulaştığı Şekil 1'de görülmektedir. Son yıllarda araştırmacılar arasında sosyal medya bağımlılığına olan ilginin arttığı söylenebilir.

En Popüler Dergiler

İlgili yayınların “International Journal of Environmental Research and Public Health” dergisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dergiyi International Frontiers in Psychiatry, Journal of Behavioral Addictions, Addictive

Behaviors, Plos One, International Journal of Mental Health and Addiction ve Addicta The Turkish Journal on Addictions dergileri takip etmektedir. Bu dergilerden sadece Addicta The Turkish Journal on Addictions dergisinin Türkiye kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 1. En Popüler Dergiler

Dergi adı	Makale sayısı
International Journal of Environmental Research and Public Health	52
Frontiers in Psychiatry	23
Journal of Behavioral Addictions	22
Addictive Behaviors	18
Plos One	18
International Journal of Mental Health and Addiction	14
Addicta The Turkish Journal on Addictions	13
Current Psychology	13
Journal of Gambling Studies	10

Bibliyometrik Bulgular

Ortak yazar analizi (kurum), ortak yazar analizi, atıf analizi (kurum), ortak atıf analizi (yazar), ortak kelime analizi, yazarlar arası bibliyometrik bağlantı analizleri bibliyometrik olarak analiz edilmiştir.

Ortak Yazar Analizi (Kurum)

Kurumlar arası iş birliğine yönelik ortak yazar analizi Şekil 2’de sunulmuştur. Başta “Institute of Psychology, Elte”, “Center For Research And Innovation, Newport Healthcare, United States”, “Centre of Excellence in Responsible Gaming, University of Gibraltar”, “Department of Molecular Psychology, Institute of Psychology and education, ulm university, ulm,

germany”, “department of Psychiatry and Psychotherapy, University of Lübeck, Lübeck, Germany”, “Department of Psychiatry, University of Toledo, Toledo, OH, United States”, “Department of Psychology, University of Toledo, Toledo, United States”, “Department of Interdisciplinary Social Science, Utrecht University, Utrecht, Netherlands”, “Faculty of Behavioural and Movement Sciences, Clinical Child and Family Studies, Vrije Universiteit Amsterdam”, “Leicestershire Partnership NHS Trust, Paediatric Psychology, Child and Adolescent Mental Health Services, Leicester, United Kingdom”, “School of Applied Sciences, London South Bank University, London, United Kingdom”, “Inclusion West Midlands Gambling Harms Clinic, Stafford, United

Kingdom", "International Gaming Research Unit, Department of Psychology, Nottingham Trent University, Nottingham, United Kingdom" iş birliği ağında yer almıştır. Ayrıca, kurumlar arası iş birliği haritasında

"Institute of Psychology, Elte'nin" merkezi rol oynadığı, yüksek yayın ve atıf sayısı istatistiklerine sahip olduğu da görülmektedir.

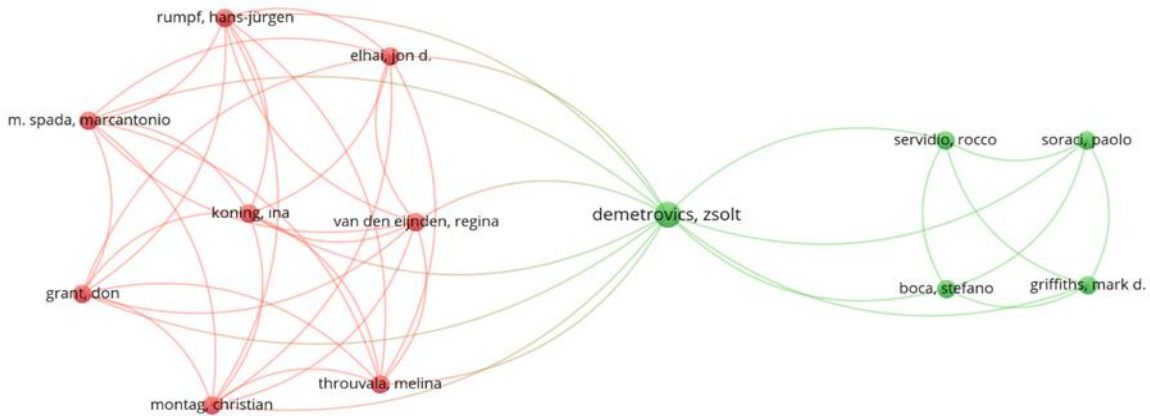

Şekil 2. Ortak Yazar Analizi (Kurum)

Ortak Yazar Analizi

Ortak yazar analizi Şekil 3'te sunulmuştur. Haritada ortak yazarlıkta ön plana çıkan araştırmacının "Demetrovics, Zsolt" olduğu görülmektedir. "Elhai, Jon D.", "Grant, Don", "Griffiths, Mark D.", "Koning, Ina", "M. Spada,

Marcantonio", "Montag, Christian", "Rumpf, Hans-Jürgen", "Servidio, Rocco", "Soraci, Paolo", "Throuvala, Melina", "Van Den Eijnden, Regina", "Zhao, Miaomiao" ve "Boca, Stefano" ise öne çıkan diğer yazarlardır.

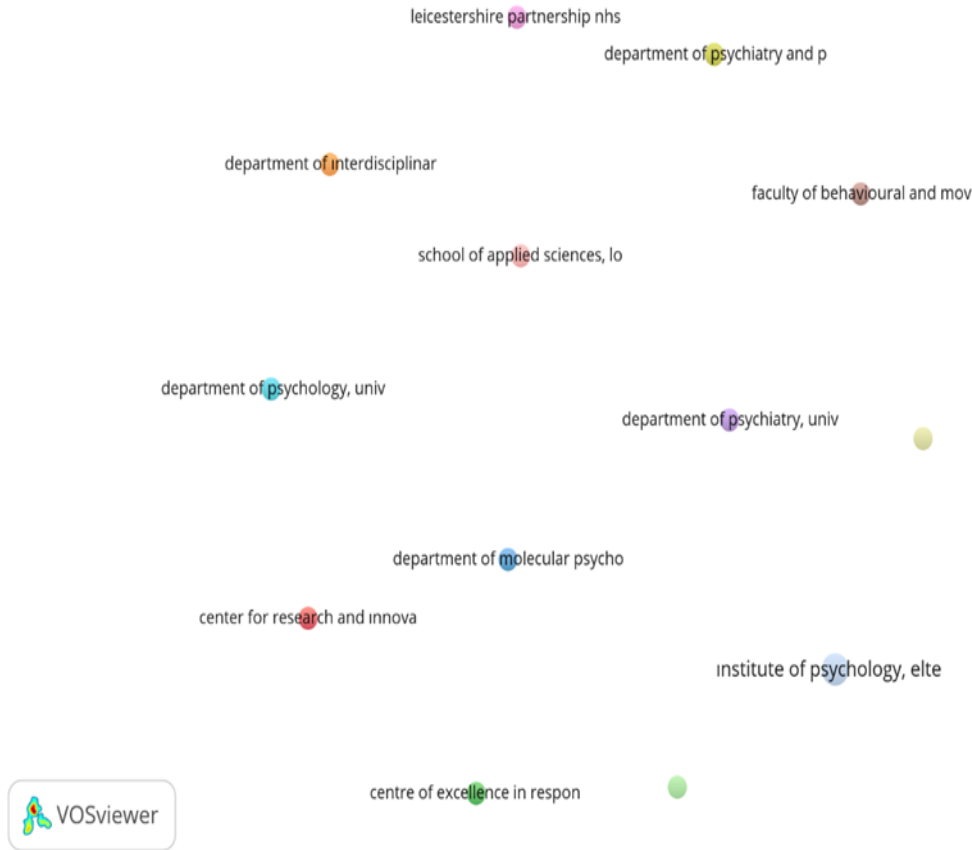

Şekil 3. Ortak Yazar Analizi

Atıf Analizi (Kurum)

Şekil 4'de en fazla atıf alan kurumun "Institute of Psychology, Elte Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary" olduğu görülmektedir. Atıf analizinde yer alan kurumların "Center For Research and Innovation, Newport Healthcare, United States", "Centre Of Excellence In Responsible Gaming, University Of Gibraltar, Gibraltar", "Department of Molecular Psychology, Institute of Psychology and Education, Ulm University, Ulm, Germany", "Department of Psychiatry and Psychotherapy, University of Lübeck, Lübeck, Germany", "Department of Psychiatry, University of Toledo, Toledo, Oh, United States", "Department of Psychology, University of Toledo, Toledo, Oh, United

States", "Department of Interdisciplinary Social Science, Utrecht University, Utrecht, Netherlands", "Faculty of Behavioural and Movement Sciences, Clinical Child and Family Studies, Vrije Universiteit Amsterdam, Netherlands", "Leicestershire Partnership Nhs Trust, Paediatric Psychology, Child and Adolescent Mental Health Services, Leicester, United Kingdom", "School of Applied Sciences, London South Bank University, London, United Kingdom", "Inclusion West Midlands Gambling Harms Clinic, Stafford, United Kingdom", "Institute of Psychology, Elte Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary", "international gaming research unit, department of psychology, nottingham trent university, nottingham, united kingdom" olarak görülmektedir.

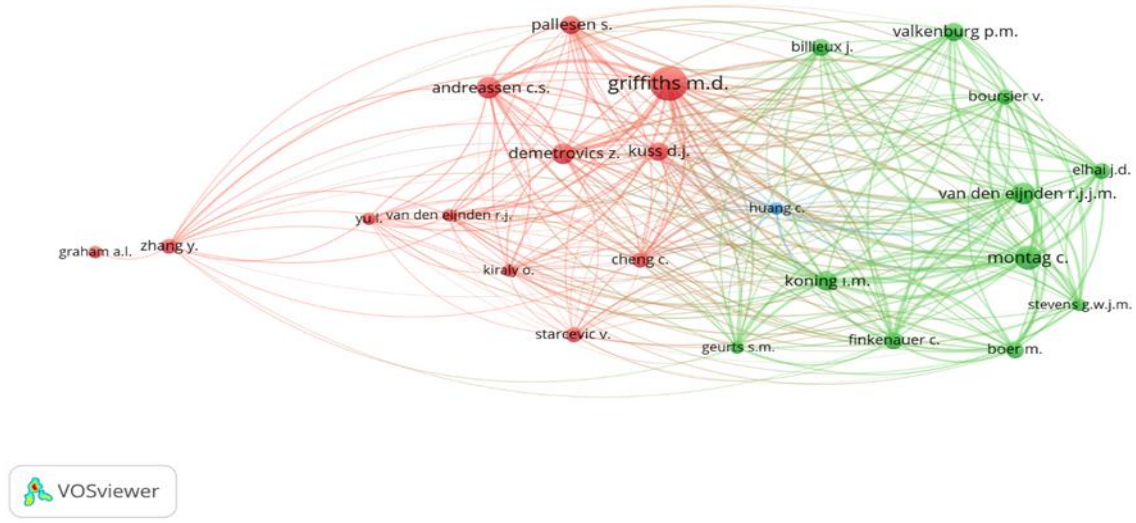

Şekil 4. Atıf Analizi (Kurum)

Ortak Atıf Analizi (Yazar)

Bu analizlerde atıf alan 1959 yazar bulunmuştur. Ortak atıf analizleri 3 grupta toplanmış, en fazla atıf alan yazarın Griffiths M. D. olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal Medya Bağımlılığı ile ilgili ortak atıflarda öne çıkan diğer yazarların Andreassen C.S., Billieux J., Boer M., Boursier

V., Cheng C., Demetrovics Z., Elhai J.D., Finkenauer C., Geurts S.M., Graham A.L., Griffiths M.D., Huang C., Kiraly O., Koning M Ina, Kuss D.J., Montag C., Pallesen S., Starcevic V., Stevens g.w.j.m., Valkenburg P.M., Van Den Eijnden Regina, Yu L., Zhang Y. olduğu Resim 5'te görülmektedir.

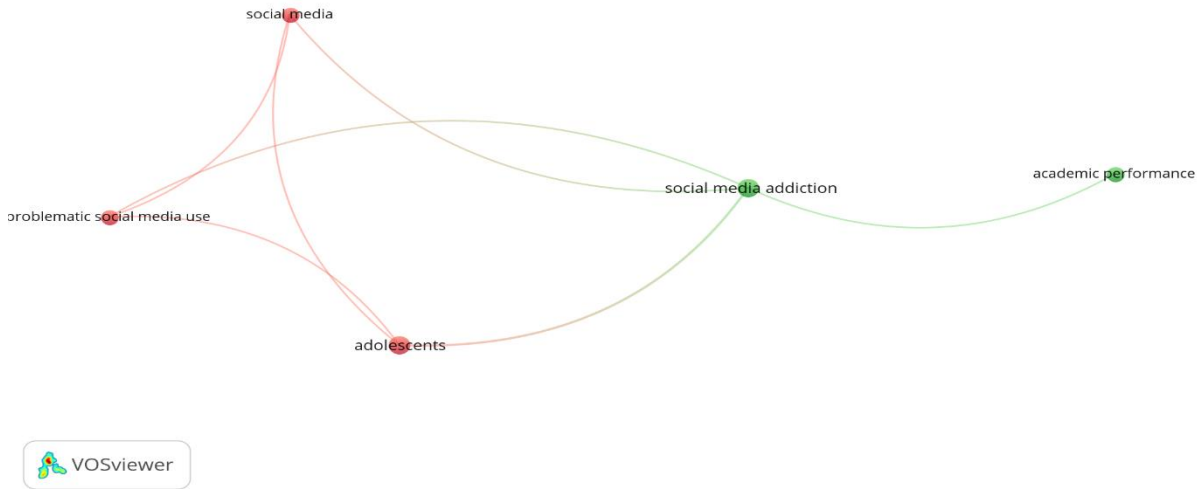

Şekil 5. Ortak Yazar Atf Ağı

Ortak Kelime Analizi

Analizlerde 46 anahtar kelime ortaya çıkmıştır. Anahtar kelimelerin en az 2 defa kullanılması şartıyla 2 küme oluşmuştur. Bu analizde ortaya çıkan anahtar kelimeler

sosyal medya bağımlılığı, ergen, problemlı sosyal medya kullanımı, sosyal medya ve akademik performans şeklinde sıralanmaktadır.

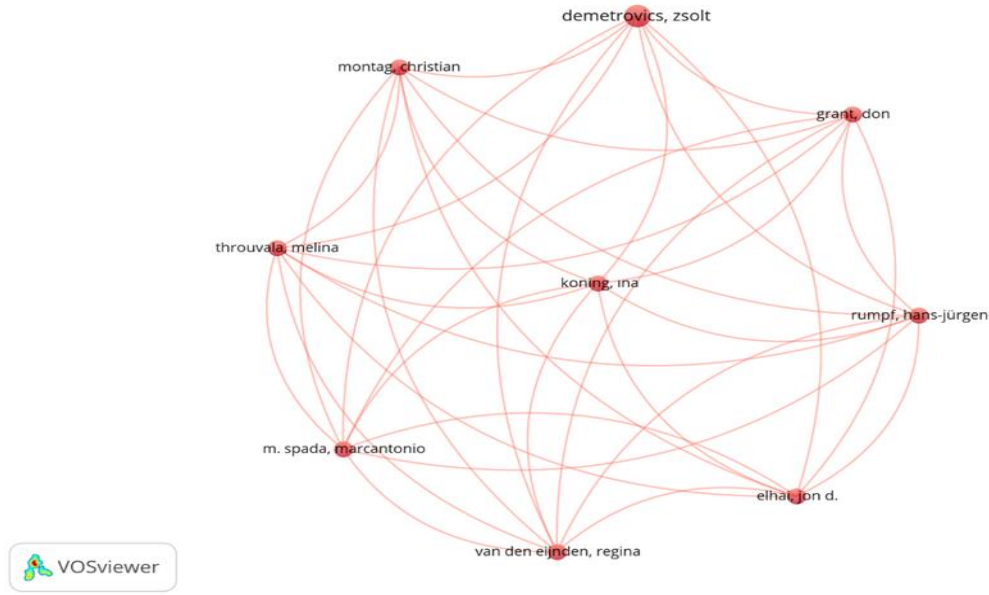

Şekil 6. Ortak Kelime Analizi

Yazarlar Arası Bibliyometrik Bağlantı Analizi

Şekil 7'de öğrencilerde sosyal medya bağımlılığı ile ilgili analize dahil edilen çalışmaların yazarları arasındaki bibliyometrik bağlantı gösterilmiştir. Analize dahil edilen çalışmalardan en az bir eseri olan ve en az bir atıf alan dokümanlar analize dâhil edilmiştir. Analiz sonucu oluşan

kümenin merkezinde Demetrovics, Zolt'un yer aldığı görülmektedir. Yazarlar arası bibliyometrik bağlantıda öne çıkan yazarların "Elhai, Jon D.", "Grant, Don", "Koning, Ina", "M. Spada, Marcantonio", "Montag, Christian", "Rumpf, Hans-Jürgen", "Throuvala, Melina", "Van Den Eijnden, Regina" olduğu görülmektedir.

Şekil 7. Yazarlar Arası Bibliyometrik Bağlantı Analizi

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada “Sosyal Medya Bağımlılığı” ile ilgili uluslararası dergilerde yayınlanmış araştırmaların bibliyometrik analizleri yapılmıştır. İlgili yayınlar 1986’den 2005 yılına kadar yılda en fazla 2 yayın ile devam ederken, 2013 yılına kadar hafif bir yükseliş seyri izlediği, 2014 yılından itibaren hızlı bir yükseliş sürecine girdiği ve 2023 yılında 156 sayısına ulaştığı görülmektedir. Son yıllarda araştırmacılar arasında sosyal medya bağımlılığı konusuna olan ilginin arttığı söylenebilir. Konuya olan akademik ilginin tutarlı bir şekilde arttığı diğer araştırmalarla da desteklenmektedir (Pellegriano vd., 2022; Abdullah vd., 2024).

İlgili yayınların “International Journal of Environmental Research and Public Health” dergisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu dergiyi International Frontiers in Psychiatry, Journal of Behavioral Addictions, Addictive Behaviors, Plos One, International Journal of Mental Health and Addiction ve Addicta the Turkish Journal on Addictions dergileri takip etmektedir. Wu ve Chou, (2023)’e göre; Computers in Human Behavior, Arora ve Mehta’ya (2023) göre International Journal of Environment Research and Public Health, Journal of Behavioural Addiction ve Computers and Human behavior en fazla atıf alan dergilerdir. Bu çalışmalarda öne çıkan dergilerin farklı olması araştırmaların öğrencilerle sınırlandırılmış olmasıdır. Araştırma bulgumuzda ortaya çıkan dergilerden sadece Addicta The Turkish Journal on Addictions dergisi Türkiye kaynaklı olduğu anlaşılmaktadır. Bununla beraber; Karakuş, Balcı ve Tiryaki’ye (2023) göre Türkiye araştırma makalesinde en fazla yayın yapan ülke iken atıf sayısı 588’dir. İngiltere de ikinci sırada yer almasına rağmen aldığı atıf sayısı 2357’dir. Türkiye yayın sayısını arttırmasına rağmen atıf sayısını arttıramamaktadır. Scopus veri tabanında taranan Türkiye kaynaklı dergilerin sayısının artması ve Türkiye kaynaklı makalelerin niteliğinin daha fazla yükseltilerek atıf sayısı arttırılabilir.

Kurumlar arası iş birliğine yönelik ortak yazar analizinde “Institute of Psychology, Elte’nin” merkezi rol oynadığı,

bu analizde öne çıkan diğer kurumların "Center For Research And Innovation, Newport Healthcare, United States", "Centre of Excellence in Responsible Gaming, University of Gibraltar", "Department of Molecular Psychology, Institute of Psychology and education, ulm university, ulm, germany", "department of Psychiatry and Psychotherapy, University of lübeck, lübeck, germany", "Department of Psychiatry, University of Toledo, Toledo, oh, United States", "Department of Psychology, University of Toledo, Toledo, United States", "Department of Interdisciplinary Social Science, Utrecht University, Utrecht, Netherlands", "Faculty of Behavioural and Movement Sciences, Clinical Child and Family Studies, Vrije Universiteit Amsterdam", "Leicestershire Partnership Nhs Trust, Paediatric Psychology, Child and Adolescent Mental Health Services, Leicester, United Kingdom", "School of Applied Sciences, London South Bank University, London, United Kingdom", "Inclusion West Midlands Gambling Harms Clinic, Stafford, United Kingdom", "International Gaming Research Unit, Department of Psychology, Nottingham Trent University, Nottingham, United Kingdom" olduğu görülmektedir. Başka bir araştırmada, Nottingham Trent Üniversitesi önde gelen kurumsal bağlantı olarak ortaya konmaktadır. Karakuş vd. (2023) tarafından yapılan çalışma, Web of Science veri tabanından alınan verilerle gerçekleştirilmiştir. Mark D. Griffiths’in en fazla çalışmayı yaptığı, en fazla yayının da Griffiths’in çalıştığı kurum olan Nottingham Trent Üniversitesi’nde gerçekleştirildiği bulgularına ulaşılmıştır (Karakuş vd., 2023). Griffiths bu çalışmada da öne çıkan yazarlar arasındadır. Bu araştırma Scopus veri tabanında gerçekleştirilirken Karakuş vd., (2023) tarafından yapılan çalışma Web of Science veri tabanından alınan verilerle gerçekleştirilmiştir. Veri tabanı değişince öne çıkan yazar ve kurumda değişebilmektedir.

Ortak yazarlıkta ön plana çıkan araştırmacının "Demetrovics, Zsolt" olduğu görülmektedir. "Elhai, Jon D.", "Grant, Don", "Griffiths, Mark D.", "Koning, Ina",

"M. Spada, Marcantonio", "Montag, Christian", "Rumpf, Hans-Jürgen", "Servidio, Rocco", "Soraci, Paolo", "Throuvala, Melina", "Van Den Eijnden, Regina", "Zhao, Miaomiao" ve "Boca, Stefano" öne çıkan diğer yazarlardır. Öne çıkan araştırmacılar ABD'li klinik psikolog Jon D. Elhai, İsviçreli deneysel psikopatolog J. Billieux ve Bostao'da yaşayan kuantum optik uzmanı M. Kwon olarak görülmektedir (Wu ve Chou, 2023).

En fazla atıf alan kurumun "Institute of Psychology, Elte Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary" olduğu görülmektedir. Atıf analizinde yer alan kurumların "Center For Research and Innovation, Newport Healthcare, United States", "Centre Of Excellence In Responsible Gaming, University Of Gibraltar, Gibraltar", "Department of Molecular Psychology, Institute of Psychology and Education, Ulm University, Ulm, Germany", "Department of Psychiatry and Psychotherapy, University of Lübeck, Lübeck, Germany", "Department of Psychiatry, University of Toledo, Toledo, Oh, United States", "Department of Psychology, University of Toledo, Toledo, Oh, United States", "Department of Interdisciplinary Social Science, Utrecht University, Utrecht, Netherlands", "Faculty of Behavioural and Movement Sciences, Clinical Child and Family Studies, Vrije Universiteit Amsterdam, Netherlands", "Leicestershire Partnership Nhs Trust, Paediatric Psychology, Child and Adolescent Mental Health Services, Leicester, United Kingdom", "School of Applied Sciences, London South Bank University, London, United Kingdom", "Inclusion West Midlands Gambling Harms Clinic, Stafford, United Kingdom", "Institute of Psychology, Elte Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary", "international gaming research unit, department of psychology, nottingham trent university, nottingham, united kingdom" olarak görülmektedir. Bu konuda makale yayınlayan ülkeler arasında Türkiye, İngiltere, Çin Halk Cumhuriyeti, Amerika Birleşik Devletleri, İtalya, Hindistan, Malezya, ABD, Çin, Pakistan, İran ve Suudi Arabistan öne çıktığı görülmektedir (Abdullahi vd., 2024; Karakuş, Balcı ve Tiryaki, 2023; Pellegrino, Stasi ve Bhatia, 2022 ; Wu ve Chou, 2023).

En fazla atıf yapılan yazarın Griffiths M. D. olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, Arora ve Mehta, (2023) çalışması ile desteklenmektedir. Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili ortak atıflarda öne çıkan diğer yazarların Andreassen C.S., Billieux J., Boer M., Boursier V., Cheng C., Demetrovics Z., Elhai J.D., Finkenauer C., Geurts S.M., Graham A.L., Griffiths M.D., Huang C., Kiraly O., Koning M. Ina, Kuss D.J., Montag Christian, Pallesen S., Starcevic V., Stevens g.w.j.m., Valkenburg P.M., Van Den Eijnden Regina, Yu L., Zhang Y. olduğu görülmektedir. Başka araştırmalarda Griffiths M. D.'nin sosyal medya bağımlılığı alanında en fazla sayıda yayınlanmış çalışma ve alıntıyla en üretken araştırmacı olarak ortaya çıktığını ortaya koymaktadır (Karakuş vd., 2023; Pellegrino vd., 2022).

En fazla kullanılan anahtar kelimeler sosyal medya bağımlılığı, ergen, problemli sosyal medya kullanımı, sosyal medya ve akademik performans şeklinde sıralanmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda en fazla kullanılan anahtar kelimeler; sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı, sosyal medya kullanımı, problemli sosyal medya kullanımı, akıllı telefon bağımlılığı, ergenlik, öğrenciler,

sosyal medya, internet, ağ, sosyal medya ağı, davranışsal bağımlılık, facebook, yaşam doyumu, yalnızlık, ilişki, benlik saygısı, kaygı, ruh sağlığı ve depresyon olarak ortaya konmuştur (Matang, vd. 2022; Karakuş, Balcı ve Tiryaki, 2023; Wu ve Chou, 2023; Abdullahi vd., 2024). Bu araştırmada ortaya konulan anahtar kelimeler geçmiş araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Liao vd. (2023) tarafından yapılan araştırmada ise olumsuz ve karanlık kişilik özelliklerinin etkileri; ergenlerin bir şeyi kaçırma korkusundan kaynaklanan zihinsel ve fiziksel sağlık sorunları; alışkanlık kaynaklı bağımlılık altında öz kontrol, sosyal kaygının neden olduğu aşırı sosyal medya kullanımı; çapraz bağımlılıklardaki sağlık ve davranışlar ön plana çıkmıştır.

Sosyal medya bağımlılığı bibliyometrik ilişki ağında merkezde Demetrovics, Zsolt'un yer aldığı görülmektedir. Yazarlar arası bibliyometrik bağlantıda öne çıkan yazarların "Elhai, Jon D.", "Grant, Don", "Koning, Ina", "M. Spada, Marcantonio", "Montag, Christian", "Rumpf, Hans-Jürgen", "Throuvala, Melina", "Van Den Eijnden, Regina" olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yayınlar incelendiğinde; son yıllarda yayın sayısında artış olduğu konunun genellikle sosyal medya bağımlılığı, ergen, problemli sosyal medya kullanımı, sosyal medya ve akademik performans anahtar kelimeler etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır. Çalışma ile sosyal medya bağımlılığı konusunda kimlerle ya da hangi kurumlarla iş birliği yapılabileceği, hangi anahtar kelimelerin kullanılabileceğini belirterek sonraki çalışmalara kaynak teşkil etmektedir.

Bu araştırma Scopus'da yer alan İngilizce ve Türkçe makaleleri kapsamaktadır. Bu kapsamda diğer veri tabanlarında yer alan yayınlar analizlere dâhil edilememiştir. Sosyal bilimlerde çalışmaların WOS yerine Scopus'ta toplanması bu kararın alınmasına sebep olmuştur. İleride farklı veri tabanları özellikle Ulakbim veri tabanının analiz imkânı vermesi ile ulusal ve uluslararası düzeyde bu çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Analize dâhil edilen çalışmalardan 639'u hiçbir destek almazken 210 çalışma desteklenmiştir. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nde 140 çalışma yapılırken Türkiye'de 128 yayın yapılmıştır. Türkiye'de sosyal medya bağımlılığı konusunda çalışmalarda nitelikli yayınların artması için destekler artırılabilir. Sosyal medya bağımlılığı diğer bağımlılıklar gibi mücadele edilmesi gereken konulardandır. Çalışmanın ilgili kurumlara yol göstermesi beklenmektedir.

Beyannameler

Yapılan bu çalışmada elde edilen veriler herkese açık olduğu, kişisel veri toplama veya insanlar üzerinde deney yapma gibi etik hususları içermediği için, için etik izine ihtiyaç duyulmamıştır.

Yayın İzni

Uygulanamaz.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

Çalışma tek yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kaynaklar

- Abdullahi, O. A., Bahari, M., Miskon, S., & Yazid, M. H. A. (2024). Social media addiction and academic performance: A bibliometric analysis approach. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 14(1), 1217–1228. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v14-i1/20536>
- Al, U., Sezen, U., & Soydal, İ. (2012). Hacettepe Üniversitesi bilimsel yayınlarının sosyal ağ analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 53-71.
- Altayef, H. A. A., & Karacı, A. (2019). Analysis of social media addiction and usage purposes among secondary-school students in Turkey. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 10(38), 7-34. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2019.3.001.x>
- Arora, S., & Mehta, M. (2023). Love it or hate it, but can you ignore social media?—A bibliometric analysis of social media addiction. *Computers in Human Behavior*, 147, 107831.
- Bhojak, A.K., & Bapu, V. (2021). Social media addiction and empathy among emerging adults. *Indian Journal of Mental Health*, 8 (3), 247-253.
- Bhuvaneshwari U L (2019). Social media addiction among high school students. *International Journal of Indian Psychology*, 7(4), 937-942. <https://doi.org/10.25215/0704.107>
- Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.525652>
- Demircan, Ü., Işık, M., & Gürhan, N. (2022). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve siber zorbalık. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 596-609. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.889889>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D. & Pandey, N. ve Lim, W. M., (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research, Elsevier*, 133(C), 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Duman, B. & Baştemur, Ş. (2023). Ergenlerde sosyal medya kullanımı, sosyal kaygı ve riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 24(3), 1698-1714. DOI: 10.17679/inuefd.1312693
- Ergen, R. M., & Akacan, B. (2021). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 582-599. <https://doi.org/10.53444/deubefd.956418>
- Eroğlu, Y., Sağar, M. E., & Kaya, F. (2023). Üniversite öğrencilerinde öz-kontrolün problemli internet kullanımını yordaması. *EKEV Akademi Dergisi*, (94), 345-359. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1246985>
- García-Villar, C. & García-Santos, J.M. (2021). Bibliometric indicators to evaluate scientific activity Indicadores bibliométricos para evaluar la actividad científica. *Radiología*, 63 (3), 228-235. <https://doi.org/10.1016/j.rxeng.2021.01.002>
- Joshi, M. A. (2014). Bibliometric indicators for evaluating the quality of scientific publications. *The Journal of Contemporary Dental Practice*, 15 (2). 258-262. <https://doi.org/10.5005/jp-journals-10024-1525>
- Karakuş, M., Balcı, E. & Tiryaki, S. (2023). Examining the Studies on “Social Media Addiction”: A Bibliometric Analysis. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 5(4): 1-9, <https://doi.org/10.35365/ctjpp.24.1.91>
- Kaşdarma, E. (2023). Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide aracı ve düzenleyici etkiler. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11 (37), 108-122. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1401991>
- Kaya, F. (2021). Democracy scale for teacher candidates: a validity and reliability study. *Education Quarterly Reviews*, 4 (2), <https://ssrn.com/abstract=3864049>
- Liao, C. P., Sher, C. Y., & Liu, Y. H. (2023). Progress and future directions for research on social media addiction: Visualization-based bibliometric analysis. *Telematics and informatics*, 80, 101968.
- Matang, M., Maftuh, B., Malihah, E., & Hudi, I. (2022). Student indicator of social media addiction that lead to conflict. advances in social science, *Education and Humanities Research*, 636, 230-236. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220108.042>
- Öner, İ. E., & Çakır, R. (2019). Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal medya kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 26-43.
- Özdemir, Z. (2019). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(2), 91-105. <https://doi.org/10.14514/byk.m.26515393.2019.7/2.91-105>
- Özgür Güler, E., Veysikarani, D., & Keskin, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı üzerine bir araştırma. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 1-13.
- Pellegrino, A, Stasi, A., & Bhatiasevi, V., (2022). Research trends in social media addiction and problematic social media use: A bibliometric analysis. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 1017506. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.1017506>
- Sağar, M.E., Kaya, F., Eroğlu, Y., Sinan, D., Çelik, Y., Tosun, C. (2024). Examining the predictive role of depression on smartphone addiction. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 6(2): 156-165
- Şahin, C., (2017). The predictive level of social media addiction for life satisfaction: A study on university students. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16 (4), 120-125.
- TUİK (2023). Hanehalkı bilişim teknolojileri (BT) kullanım araştırması, 2023. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407)
- Uslu, M. (2021). Türkiye’de sosyal medya bağımlılığı ve kullanımı araştırması/the analysis of social media addiction and usage in Turkey. *Turkish Academic Research Review*, 6 (2), 370-396. <https://doi.org/10.30622/tarr.933479>
- Veronica, S. A. & Samuel, A. U. (2023). “Social Media Addiction among Adolescents with Special Reference to Facebook Addiction”, International Conference on Well Being Of Children, Youth And Adults: A Global Social Work Perspective, (2023.05.29), IOSR journal of humanities and social science, India, 2023, 72-76.

Wu, Y. Y., & Chou, W. H. (2023). A Bibliometric analysis to identify research trends in intervention programs for smartphone addiction. *International journal of environmental research and public health*, 20(5), 3840.
<https://doi.org/10.3390/ijerph20053840>

Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237–244.
<https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237>

Zawacki-Richter, O., Anderson, T., & Tuncay, N. (2010). The growing impact of open access distance education journals: A bibliometric analysis. *International Journal of E-Learning & Distance Education*, 24(3), 1-24.

Altunışık, S. ve İnel Ekici, D. (2022). Probleme dayalı STEM etkinliklerinin öğretmen adaylarının STEM kavramlarına yönelik bilişsel yapılarının gelişimine etkisinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15.
<https://doi.org/10.29065/usakead.1116360>